

Ruskon kunnankirjaston kokoelmapolitiikka

Laki yleisistä kirjastoista (29.12.2016/1492) pyrkii edistämään mm. väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin sekä tiedon saatavuutta ja käyttöä. Kirjaston kokoelmapolitiikka on väline, joka auttaa kunnankirjastoa toteuttamaan näitä lakiin kirjattuja tavoitteita, huomioiden samalla kunnan paikalliset erityistarpeet. Kokoelmapolitiikan avulla kirjasto määrittelee millaista aineistoa se hankkii ja millä kriteereillä, sekä kuinka kirjaston kokoelmaa ylläpidetään ja kehitetään. Se toimii etenkin kirjaston henkilökunnan työvälteenä, mutta myös asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden tietopakettina kirjaston toiminnasta. Vastuu kokoelmapolitiikasta on kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtajalla. Käytännön kokoelmatyö (esim. hankinta) on jaettu eri työntekijöille. Tämä asiakirja kertoo tärkeimmistä kokoelmapoliittisista linjauksista Ruskon kunnassa ja sitä päivitetään säännöllisin väliajoin.

Kokoelmat

Ruskolla on 6 263 asukasta (31.12.2017). Ruskon pääkirjaston lisäksi kunnassa on yksi Vaski-kirjastojen toimipiste, Vahdon lähikirjasto. Näiden kahden kirjaston kokoelmien suuruus on yhteensä 73 511 nidettä (31.8.2018), joista valtaosa on kirjoja, 59 633 nidettä. Kokoelmat sisältävät kirjojen ohella äänikirjoja (myös lukemisesteisille tarkoitettuja Celian äänikirjoja), lehtiä, videoita (Blu-ray, DVD ja 4K Ultra HD), kielikursseja, musiikki-CD-levyjä, nuotteja, konsolipelejä, CD-ROM- ja DVD-ROM-levyjä sekä Vaski-kirjastojen yhteisiä verkkoaineistoja. Kirjastot omistavat myös jonkin verran erikoisaineistoa, kuten energiankulutus- ja pintalämpömittareita, lumikenkiä ja askelmittareita. Aineisto on valtaosin suomenkielistä.

Ruskon pääkirjaston ja Vahdon lähikirjaston kokoelmapolitiikan muotoutumisen kannalta keskeisiä tekijöitä ovat kunnan väestörakenne, kirjaston asiakaskunta, kirjaston tarjoamat palvelut, paikalliset tarpeet sekä kirjaston asema Vaski-kirjastoverkostossa. Pää- ja lähikirjaston kokoelmia kehitetään vastaamaan kyseisen kirjaston profiilia. Vaski-kirjastoina Ruskon toimipisteet toimittavat aineistoa kaikkiin muihin Vaski-toimipisteisiin asiakkaiden toiveiden mukaisesti. Vastaavasti molemmat kirjastot tilaavat aineistoa omille asiakkailleen muista Vaski-kirjastoista, ja mikäli materiaalia ei ole Vaski-kirjastojen kokoelmissa, sitä kaukolainataan tarvittaessa muualta Suomesta tai ulkomailta.

Erikoiskokoelmia Ruskolla ovat pääkirjastossa sijaitseva Ruskon kotiseutukokoelma sekä lähikirjastossa sijaitseva Vahdon kotiseutukokoelma. Kotiseutukokoelmat käsittävät paikkakuntaa ja sen lähialueita koskevaa kirjallisuutta, valtaosin kirjoja, mutta jonkin verran

myös pienpainatteita, AV-aineistoa, lehtileikkeitä, valokuvia sekä opinnäytteitä. Vahdolla on myös harvinainen kappelikirjastokokoelma, joka koostuu pääasiassa 1800-luvulla julkaistusta uskonnollisesta kirjallisuudesta.

Aineiston hankinta, poisto ja varastointi

Aineistoa hankitaan pääsääntöisesti kilpailutuksen perusteella valituista hankintapaikoista. Aineistotilaukset tehdään valtaosin sähköisesti. Yksittäisen teoksen niteitä hankitaan yleensä yksi tai kaksi kappaletta, mutta kappalemääriä voidaan lisätä kysynnän mukaan.

Aineistovalintoja tehtäessä huomioidaan aineistotoiveet, aineistojen oletettu kierto, aineiston luonne, pedagoginen merkitys, ajankohtaisuus sekä mahdolliset puutteet tietyn aihepiirin kattavuudessa nykykokoelmien osalta. Poistokriteereitä Ruskolla ovat puolestaan aineiston huono kunto, likaisuus, vähäinen lainaus sekä käytettävissä oleva hyllytila. Lisäksi poistetaan tiedoiltaan vanhentunut tietokirjallisuus ja nimekkeiden liikakappaleet, huomioiden kuitenkin poistotyön ajalliset resurssit. Poistettu painettu aineisto lahjoitetaan tai kierrätetään. Varastoinnin kriteerit pääkirjastossa ovat aineiston kunto sekä kysyntä nyt ja tulevaisuudessa; varastoon siirretäänkin lähinnä lukukelpoisia kaunokirjallisuuden klassikkoteoksia. Myös Vahdolla on pieni varasto, johon on koottu klassikkoteoksia ja sesonkiaineistoa.

Ruskon kirjastoissa tärkeinä käyttäjäryhminä nähdään lapset ja nuoret sekä eläkeläiset. Koulujen ja päiväkotien tarpeet vaikuttavat kokoelmien sisältöön. Aihealueista pääkirjastossa panostetaan historiaa ja kuvataiteita koskevaan aineistoon johtuen kirjaston tiloissa usein järjestettävistä kuvataide- ja historia-aiheisista näyttelyistä. Vahdon lähikirjastossa korostetaan puolestaan askarteluun liittyvää aineistoa. Molempiin kirjastoihin hankitaan kuitenkin monipuolisesti yleisesti kiinnostavaa ja ajankohtaista kauno- ja tietokirjallisuutta. Lisäksi kirjastoissa panostetaan lehtiin, Blu-ray- ja 4K Ultra HD -videoihin ja konsolipeleihin. Ruskon kirjastoihin ei hankita black metal –musiikkia. Vahdon lähikirjastoon hankitaan musiikkiäänitteiden osalta vain lastenmusiikkia.

Määrärahat ja hankinnat

Kirjaston hankintamäärärahat jaetaan toimipisteittäin ja aineistolajeittain. Hankintamäärärahat määräytyvät edellisen vuoden lainauksen ja hankinnan, aineistojen odotetun kysynnän, aineiston luonteen, pedagogisen merkityksen, aineiston ajankohtaisuuden ja olemassa olevan kokoelman asettamien vaatimusten mukaan.

Maksuton ja kirjastolle lahjoitettu aineisto

Maksuttoman ja lahjoitetun aineiston kohdalla kirjasto päättää, onko aineisto kirjaston kokoelmapolitiikan mukaista ja liitetäänkö se kokoelmaan. Mikäli aineistoa ei oteta kirjaston kokoelmaan, se lahjoitetaan tai kierrätetään.

Asiakkaiden hankintaehdotukset ja valitukset

Asiakkaiden hankintaehdotukset vastaanotetaan suullisesti asiakaspalvelussa tai kirjallisesti Vaski-verkkokirjaston hankintaehdotuslomakkeen kautta. Asiakkaiden hankintaehdotukset toteutetaan, mikäli ne ovat kokoelmapolitiikan mukaisia ja muuten toteutettavissa; esim. elokuvien osalta kirjasto voi hankkia vain sellaisia tuotteita, joilla on julkaisijan myöntämä lainausoikeus. Kirjalliset valitukset kirjaston aineistoa koskien käsittelee kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja.